

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1919.

Första kammaren.

Nr 56.

Onsdagen den 18 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Anmälles och godkändes andra särskilda utskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 271, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetsrådet m. m.

Anmälles och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 341, angående omarbetning av gällande järnvägstrafikstadga; nr 349, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av anslag till täckande av statens järnvägars driftförlust;

nr 350, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om återbetalning av tillfälliga lånemedel m. m.;

nr 351, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen om tilläggsstat för år 1919 gjorda framställning om avsättning till statsverkets fond av rusdrycksmedel;

nr 352, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående ersättning för år 1920 till statsverkets fond av rusdrycksmedel; samt

nr 353, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om avsättning på 1920 års riksstat av medel till en statsverkets kapitalökningsfond.

Anmälles och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 372, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordningar om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt samt av förordningen samma dag om taxeringsmyndigheter och förfarande vid taxering; samt

nr 373, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag om vissa, för ernående av jämkningar i fördelningen av den kommunala skattebördan erforderliga ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 angående beviljning av fast egendom samt av inkomst, dels ock en i ämnet väckt motion.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

- nr 106, angående lag om ödebygdsvägar;
- nr 107, angående lag om ändrad lydelse av 1 och 55 §§ i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;
- nr 108, angående lag om tillfälliga åtgärder till förekommande av skövling av skog å fastighet i enskild ägo;
- nr 109, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken;
- nr 110, angående förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg;
- nr 111, angående ändrad lydelse av § 21 riksdagsordningen;
- nr 112, angående ifrågasatt medgivande i visst avseende rörande utförsel till Finland av viss mängd affinerat socker;
- nr 113, rörande förslag till förordning angående försäljning av pilsnerdricka m. m.;
- nr 114, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 14, 15 och 23 §§ i lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn;
- nr 115, rörande lag angående ändrad lydelse av 2 § 8:o) och 17:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;
- nr 116, angående förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens m. m.;
- nr 117, angående förslag till lag om fri rättegång m. m.;
- nr 118, rörande förslag till lag angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad m. m.;
- nr 119, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § utsökningslagen;
- nr 120, angående förslag till lag om arbetstidens begränsning;
- nr 121, angående förslag till lag om ändring i lagen om skiljemän den 28 oktober 1887;
- nr 122, angående förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 54 och 56 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862;
- nr 123, angående lag om anstånd i visst fall med upprättande av kommunal röstlängd;
- nr 124, rörande förslag till lag angående befrielse för värnpliktiga av 1918 års klass från fullgörande av viss värnpliktstjänstgöring i fredstid m. m.;
- nr 125, angående förslag till lag om befrielse för vissa värnpliktiga från skyldighet att fullgöra reservtruppövning;
- nr 126, angående förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.;
- nr 127, angående lag om överföring till hären av vissa marinen tilldelade värnpliktiga av 1919 års klass;
- nr 128, angående ändring i visst hänseende av de vid förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen m. m.;
- nr 129, rörande förslag angående ändrade grunder för beskattning av kooperativa föreningar;

nr 130, angående förordning om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor med flera lyxvaror;

nr 131, angående förslag till förordning om uppskattning av mark i och för framdeles skeende taxering till jordvärde- eller jordrättestegringskatt m. m.;

nr 132, angående förordning om rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift;

nr 133, rörande förordning angående ändrad lydelse av 19 § i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva;

nr 134, angående förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 30 juni 1916 om krigskonjunkturskatt;

nr 135, angående införselmonopol å socker;

nr 136, rörande förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 moment 2 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning;

nr 137, angående förordning om särskilda avdrag vid 1920 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt;

nr 138, angående förslag till dels förordning om statsverkets kapitalökningsfond, dels ock förordning om ändrad lydelse av 42 § i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva; samt

nr 139, angående åtskilliga på grund av § 89 regeringsformen väckta frågor.

Justerades protokollen för den 11 och den 12 innevarande månad.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 76 föreslagna samt av båda kamrarna godkända omröstningsproposition.

Den, som, i likhet med vad första kammaren vid nedan angivna punkter av bevillningsutskottets betänkade nr 72 beslutat, vill:

1:o) A) att inkomst- och förmögenhetsskatten skall för år 1920 utgå med 155 procent av grundbelopp, uträknade enligt de grunder, om vilka stadgas i 19 § av förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, såsom sistnämnda paragraf lyder enligt denna riksdags i anledning av propositionen nr 259 fattade beslut; samt

B) att inkomst- och förmögenhetsskatten skall för år 1920 beräknas på följande sätt:

Inkomst- och förmögenhetsskatt, *bevillning*:

1) Skatt å inkomst och förmögenhet kr. 216,000,000

2) B-skatt å aktiebolag m. fl. . . . » 6,500,000 kr. 222,500,000: —

4:o) att stämpelmedlen, därav beräknad arvs-
skatt och skatt för gåva 15.000,000 kronor, skola
för år 1920 beräknas till » 52,000,000:—
6:o) att krigskonjunkturskatt skall för år 1920
beräknas till » 75,000,000:—
9:o) att tobaksskatten skall för år 1920 be-
räknas till » 30,000,000:—
röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren be-
slutat:

under 1:o) A) att inkomst- och förmögenhetsskatten skall för år
1920 utgå med 165 procent av grundbeloppet;

under 1:o) B) att inkomst- och förmögenhetsskatten skall för år
1920 beräknas på följande sätt:

1) Skatt å inkomst och förmögenhet kr. 228,500,000
2) B-skatt å aktiebolag m. fl. . . . » 6,500,000 kr. 235,000,000:—

under 4:o) att stämpelmedel, därav beräknad
arvsskatt och skatt för gåva 15,000,000 kronor,
skola för år 1920 beräknas till » 49,500,000:—

under 6:o) att krigskonjunkturskatt skall för
år 1920 beräknas till » 70,000,000:—
och

under 9:o) att tobaksskatten skall för år 1920
beräknas till » 25,000,000:—

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 26.

Sedan protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och
avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag,
nr 818, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen där-
städes utfallit med 43 ja och 60 nej samt att båda kamrarnas sam-
manräknade röster befunnits utgöra 116 ja och 86 nej, vadan beslut
i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-prop-
ositionen.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter
kammaren åtskildes kl. 2,20 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 18 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 374, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 259, i vad den innefattar förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, dels en i berörda ämne väckt motion, dels ock Kungl. Maj:ts proposition nr 301, med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 mom. 1, § 6 mom. 1 och § 8 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning m. m.;

nr 375, angående beräkning av bevillingarna för år 1920; samt

nr 376, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 381, med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial:

nr 214 A, angående statsregleringen för år 1920; samt

nr 214 B, angående reglering av tilläggsstaten till riksstaten för år 1919.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 8,02 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 19 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollen för den 13, 14 och 16 innevarande månad.

Föredrogs samt företogs punkt- och momentvis till avgörande statsutskottets memorial nr 214 A, angående statsregleringen för år 1920.

Punkterna 1—11.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 12 och 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14 och 15.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 214 B, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för år 1919.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 7 och 8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

Utskottets hemställan bifölls.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 10 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 10 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1919 tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna; samt

nr 331, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsunderlag för länsveterinärer.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 368, med överlämnande av riksstat för år 1920 samt tilläggsstat till riksstaten för år 1919;

nr 371 A, angående statsregleringen för år 1920; samt

nr 371 B, angående regleringen av tilläggsstaten till riksstaten för år 1919.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 140, angående anslag till arbetsrådet m. m.;

nr 141, angående utvidgning och förbättring av Grytans artilleriskjutfält;

nr 142, angående förordningar om ändrad lydelse av §§ 16, 17, 18 och 20 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 samt om ändrad lydelse av § 19 mom. 1 i förordningen om frilager den 20 december 1912;

nr 143, angående förordning om ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m.;

nr 144, angående dels förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 2, 9 och 37 §§ i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, dels ock lag om ändrad lydelse av 55 § i nyssnämnda lag;

nr 145, angående beräkning av vissa bevilningar å tilläggsstat för år 1919;

nr 146, angående förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 3 §§ i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften;

nr 147, angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt;

nr 148, angående förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevilning av fast egendom samt av inkomst;

nr 149, angående dels förordning om ändring i vissa delar av

förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering, dels ock förslag till förordning om ändrad lydelse av § 1 mom. 1, § 6 mom. 1 och § 8 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning m. m.;

- nr 150, angående beräkning av bevillningarna för år 1920;
- nr 151, angående förordning om vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften;
- nr 152, angående statsregleringen; samt
- nr 153, angående dispositionen av besparingarna å huvudtitlarna.

Anmäldes och bordlades bankoutskottets memorial nr 86, med förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret.

Justerades protokollsutdrag för denna dag.

Tillkännagavs att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att fredagen den 20 innevarande juni kl. 11 f. m. infinna sig uti slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, begiva sig till rikssalen dels för ändamål, som i § 81 regeringsformen avsåges, och dels för att, enligt § 36 riksdagsordningen, av Kungl. Maj:t i nåder hemförlövas.

Herr talmannen yttrade, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 på aftonen, men hemställde, att då något aftonplenum icke vore för kammarens arbete erforderligt, berörda anslag måtte få nedtagas.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 2,16 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 20 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 10,30 f. m.

Vid föredragning av bankoutsrottets memorial nr 86, med förslag till nytt reglemente för riksgäldskontoret, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Anmälades och godkändes bankoutsrottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 369, till Konungen med reglemente för riksgäldskontoret; och nr 370, till fullmäktige i riksgäldskontoret i samma ämne.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 154, angående ställande till Kungl. Maj:ts förfogande av medel att i fall av behov tagas i anspråk å tid, då till följd av riksdagens fortvarode i 63 § regeringsformen omförmälda kreditiv icke få lyftas;

nr 155, angående utbetalning av de riksdags- och revisionskostnader, som utgå enligt riksstaten och riksgäldskontorets reglemente;

nr 156, angående bestridande av på riksdagens beslut grundade riksdagskostnader samt sådana av riksdag föranledda utgifter, som av Kungl. Maj:t förskottsvis anvisats till utbetalning å statskontoret;

nr 157, angående sättet för betalning av räntor å statsskulden m. m. och avbetalning å statsskulden;

nr 158, angående av riksdagen beslutade, i tilläggsstaten för år 1919 och riksstaten för år 1920 uppförda samt till utbetalning å riksgäldskontoret anvisade anslag till utgifter att täckas av låne-medel;

nr 159, angående sättet för gäldandet av å riksgäldskontoret anvisade utgifter att täckas av lånemedel;

nr 160, angående anslaget till allmänna järnväglånefonden och fonden för bibanor i västra delarna av riket; samt

nr 161, i avseende å statsregleringen och rörande med statsverket gemenskap ägande ämnen.

Justerades protokoll:utdrag för denna dag.

Till åtlydnad av Kungl. Maj:ts nådiga kallelse avgingo herr talmannen samt kammarens ledamöter kl. 10.50 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Sofia församling i Stockholm Ernst Klefbeck.

Efter gudstjänstens slut begav sig kammaren till rikssalen, där jämväl andra kammaren infann sig. Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet Löfgren uppläste Kungl. Maj:ts nådiga förordnanden för hans excellens herr statsministern Edén att å Kungl. Maj:ts vägnar meddela riksdagen Kungl. Maj:ts svar på riksdagens skrivelse den 10 nästlidne maj angående av riksdagen antagna ändringar i rikets grundlagar ävensom att avsluta riksdagen. Därpå blev berörda nådiga svar, som var skriftligen avfattat, uppläst av hans excellens herr statsministern, som till envar av talmännen överlämnade ett exemplar därav.

Sedan härefter talmännen var för sig framfört kamrarnas undersåtliga välönskningar och riksdagsbeslutet blivit av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet uppläst, förklarade hans excellens herr statsministern i enlighet med det honom lämnade uppdraget 1919 års lagtima riksdag vara avslutad.

Efter det första kammarens ledamöter återkommit till samlingsrummet och där intagit sina platser, framträdde greve H u g o H a m i l t o n till talmansbordet och yttrade:

Mina herrar! Många äro vi just icke, som härdat ut till slutet av denna långa och mödosamma riksdag. Och om arbetet varit långt, så blir den förestående vilan så mycket kortare. Ty vi veta ju alla, att inom mindre än två månader skall riksdagsmaskineriet åter sättas i gång. Här i denna kammare kommer detta att ske under förhållanden, som göra, att då vi — de sista på skansen, om jag så må uttrycka mig — här nu taga farväl av varandra, sätta vi därmed punkt och slut för ett skede i första kammarens och i den svenska riksdagens historia. Må det tillåtas mig att i detta ögonblick uttala en välönskan för framtiden! Måtte det bästa av den gamla första kammarens traditioner även fortleva i den nya! Aktning för givna föreskrifter och gammal god parlamentarisk praxis, saklighet och hovsamhet i debatten, urbanitet och förståelse i det enskilda umgänget — måtte detta fortfarande bliva riksdagens första kammares kännemärke!

Och därmed, mina herrar, ber jag att få säga Eder farväl, därtill

läggande endast en hjärtlig tacksägelse för de många vänskapsbevis, som i denna gamla första kammare kommit mig till del och som i så hög grad för mig underlättat arbetet såsom kammarens talman.

Farväl, mina herrar! Jag önskar er alla en god sommar och en god vila.

Detta tal besvarades av herr W a v r i n s k y i följande ordalag:

Herr greve! De avskedshälsningar, som denna gång växlas mellan första kammarens ledamöter, hava en djupare betydelse än vanligt. De innebära icke blott ett avsked med hopp om återseende här, utan även för många av kammarens ledamöter ett farväl.

Majoritetspartiets högt ärade främste målsman här i kammaren gav under debatten om författningsförslaget uttryck åt sin oro och, om jag så må säga, sina bekymmer över den förlust av kunskaper och erfarenhet, som denna kammare kommer att lida, och om jag ej misstog mig, var det en underström av samma känslor i de avskedsord ni nyss riktade till kammarens ledamöter. Det är sant, att denna kammare kommer att lida en förlust av antytt slag, till dels åtminstone i början oersättlig. Men vi få väl taga för givet, att högerpartiets väljare skola till kammaren återbördä partiets bästa krafter, och jag tänker mig också, att av dem, som avgå, en och annan varit med så länge, att han hunnit tröttna på det enformiga riksdagsarbetet — man talar ju så mycket om parlamentsleda och dylikt. De representanter, som skola ersätta de avgående, komma nog hit med friska krafter och — vi kunna icke tvivla därpå — även med stark ambition och djup ansvarskänsla. Dessa egenskaper äro dock icke tillräckliga att ersätta den förlust av kunskaper och livserfarenhet, som kammaren kommer att lida. Men jag ber på grund av min långa erfarenhet få erinra om att i de djupa samhällslagren sedan lång tid tillbaka, sedan ett 40-tal år, pågått ett bildningsarbete av ganska aktningvärd omfattning. Genom de stora nykterhetsföreningarnas, arbetarinstitutens, fackföreningarnas och föreläsningsföreningarnas systematiska arbete hava dessa lager både vunnit kunskap och fått en hunger och törst efter vetande, som också bildar ett gott underlag för deras fortsatta utbildning. Det är sant, att det finnes luckor och svagheter i deras kunskaper, men när de nyligen av riksdagen antagna förslagen till förändring av undervisningen i vårt land hunnit göra sig gällande, och i den mån den stora förmåga av självbildning, som dessa lager visat sig äga — det är närmast kroppsarbetarna jag talar om — kommer att fortfarande göra sig gällande, tror jag det skall visa sig, att de representanter från dessa lager, som komma hit, inom kort skola förvärva den färdighet och de kunskaper, som äro nödvändiga, för att de skola kunna fylla sitt kall. De ha i sina föreningar stiftat sina egna lagar och lärt sig att upprätthålla dem. De hava haft att förvalta kassor och redovisa för dem. De hava vant sig att tänka logiskt, att yttra sig i tal och skrift och i övrigt att följa parlamentariska former. Denna visserligen enkla utbildning är i alla fall icke att förakta. Det har visat sig, att i kommunala värv dessa män ådaga-

lagt en förmåga, som till och med väckt uppmärksamhet. Då jag därtill lägger, att i den riksdag och i båda de kamrar, som komma att samlas, alla samhällslager skola vara representerade, inom kort även kvinnorna, blir det således svenska folket samfällt, som kommer att bära ansvaret för förstakammargärningarna härefter. Jag tror därför — jag begagnar tillfället att peka på detta med anledning av vad ni nyss behagade yttra, herr greve — att vi hava rätt att med gott hopp och verkligt ljusa förväntningar se framtiden an.

Det är, som ni sade, en lång och mödosam riksdag, som nu slutar. Det har emellertid icke kunnat märkas, att de ansträngningar, som ni varit underkastad i edert kall, på ringaste viss kunnat inverka på eder förmåga att skickligt och energiskt leda våra förhandlingar. Trots edra år har eder både andliga och fysiska vitalitet varit obruten. Vi lyckönska eder därtill. Och jag ber att å kammarens vägnar få hembära eder ett värdsamt och hjärtligt tack för de varma välönskningar ni ägnat oss i denna stund.

Jag tillåter mig till sist försäkra eder om första kammarens bästa välönskan för eder och edra anhöriga.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12 på dagen.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.